

AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Wstęp

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych określa, iż: „(...) osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi (...)”.

Biorąc pod uwagę powyżej przytoczoną definicję, niepełnosprawność przedstawia się jako zjawisko niejednorodne, obejmujące wiele ograniczeń funkcjonalnych, które mogą mieć charakter stały lub przejściowy. Niepełnosprawność może być fizyczna, intelektualna lub psychiczna; może wynikać z choroby somatycznej, umysłowej lub zaburzeń na tle psychicznego niedostosowania.

W 2022 roku Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim opracował i wdrożył program, który zakłada współpracę wielu instytucji i organizacji, w tym również pozarządowych, działających na terenie powiatu wodzisławskiego na rzecz osób niepełnosprawnych.

Niniejszy program ma na celu pomoc niepełnosprawnym w aktywizacji zawodowej, w tym aktywizacji zawodowej i społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi. Program wpisuje się w działania w ramach **Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego**.

Obejmuje on działania związane z organizacją poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi, a także promowanie wśród pracodawców ich zatrudnienia.

I. Diagnoza

- 1) Sytuacja osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śląskim:

Na dzień 30 czerwca 2024 roku zarejestrowanych było **225 osób z niepełnosprawnościami** (bezrobotni - 203, poszukujący pracy - 22), w tym 109 kobiet (bezrobotne - 105 i poszukujące pracy - 4).

2) Struktura zarejestrowanych osób z niepełnosprawnością w powiecie wodzisławskim:

Podział z uwzględnieniem wieku wg stanu na 30 czerwca 2024 r.:

grupa wiekowa	ogółem	kobiety	mężczyźni
<30	35	3	32
30-50	117	98	19
50>	73	8	65
razem	225	109	116

Podział z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności i czasu pozostawania bez pracy wg stanu na 30 czerwca 2024 r.:

stopień niepełnosprawności	ogółem	czas pozostawania bez pracy w miesiącach					
		do 1	1 - 3	3 - 6	6 -12	12 -24	pow. 24
znaczny	22	1	2	2	4	4	9
umiarkowany	109	5	16	16	27	14	31
lekki	94	7	11	16	12	14	34
razem	225	13	29	34	43	32	74

Podział z uwzględnieniem poziomu wykształcenia wg stanu na 30 czerwca 2024 r.:

poziom wykształcenia	ogółem	czas pozostawania bez pracy w miesiącach					
		do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24
gimnazjalne lub niższe	54	3	6	4	10	9	22
zawodowe	82	3	12	12	17	14	24
średnie	18	1	0	6	3	3	5
policealne	52	3	9	9	8	3	20
wyższe	19	3	2	3	5	3	3
razem	225	13	29	34	43	32	74

Podział z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności i czasu pozostawania bez pracy wg stanu na 30 czerwca 2024r.

Przyczyna niepełnosprawności	ogółem	do 12 miesięcy	powyżej 12 miesięcy
upośledzenie narządu ruchu	50	34	16
choroby psychiczne	40	33	7
choroby neurologiczne	18	12	6
choroby układu oddechowego i układu krążenia	15	10	5
zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	13	9	4
epilepsja	14	7	7
choroby narządu wzroku	12	7	5
całościowe zaburzenia rozwojowe	8	6	2
choroby układu pokarmowego	6	5	1
choroby układu moczowo – płciowego	4	3	1
upośledzenie umysłowe	5	3	2
inne	40	22	18
razem	225	151	74

II. Zasoby umożliwiające aktywizację zawodową niepełnosprawnych na lokalnym rynku pracy

Według stanu na koniec czerwca 2024 do urzędu pracy zgłoszono **35** wolnych miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

Najwięcej wolnych miejsc pracy zgłoszono na stanowiskach:

nazwa stanowiska	liczba stanowisk
Operator maszyn i urządzeń/konfeksjoner	8
Kasjer- sprzedawca	5
Sprzątacze łazienek w kopalniach męskich	4
spawacz	3

Zgłaszane oferty na pojedyncze stanowiska :

- instruktor warsztatów artystycznych (wykładowca)
- pracownik biurowy
- menadżer biura
- główny księgowy
- starszy specjalista ds. księgowości
- brygadzysta
- spedytor
- pracownik porządkowy
- zastępca kierownika
- specjalista ds. sprzedaży i marketingu
- pracownik gospodarczy
- konstruktor
- elektryk
- mechanik samochodowy
- pracownik ochrony

III. **Zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami.**

W pierwszym półroczu 2024 roku **pracę podjęły 63 osoby z niepełnosprawnościami** , w tym ze wsparciem finansowym urzędu 18 osób (10 – prace interwencyjne, 8 – staże).

Niejednokrotnie stan zdrowia uniemożliwiał osobom wykonywanie dotychczasowej pracy, dlatego nie zawsze podejmowały pracę zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami i nabytym wcześniej doświadczeniem zawodowym.

Od 2024r. w powiecie brak zakładów ze statusem ZPCH (zakład pracy chronionej). Mimo, iż większość tych zakładów nadal istnieje i prowadzi działalność gospodarczą i nadal zatrudnia osoby z niepełnosprawnościami, to – ze względu na brak uprzywilejowania podatkowego - rzadziej zatrudniają nowych pracowników z orzeczeniem. Niepełnosprawni mogą podjąć pracę na tzw. otwartym rynku pracy, gdzie zachętą dla pracodawcy są ulgi z PFRON-u.

W powiecie funkcjonuje **Zakład Aktywności Zawodowej- Zakład Usług Pralniczych**, ul. Wałowa 30 w Wodzisławiu Śląskim. Głównym celem działalności jest aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, którym ciężko jest odnaleźć się na otwartym rynku pracy. Dodatkowo w zakładzie prowadzona jest rehabilitacja zdrowotna i społeczna.

Praktyczny warsztat pn. „ Jak szukać pracy?"

W AL-MED Centrum Zdrowia Psychicznego w Wodzisławiu Śląskim pracownicy urzędu pracy zorganizowali praktyczny warsztat pn. „ Jak szukać pracy?"

W czasie spotkania uczestnicy warsztatu zdobywali praktyczną wiedzę o tym jak zadbać o swoją przyszłość, wzmocnić swoje kompetencje, doskonalić rozwój zawodowy.

Uczestnicy uzyskali pakiet przydatnych rozwiązań w poszukiwaniu pracy oraz wiedzę na temat lokalnego rynku pracy i możliwości zatrudnienia.

Jednym z elementów spotkania był temat związany z przygotowaniem dokumentów aplikacyjnych.

IV. Główne cele i zadania programu na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim przygotował program wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi, zamieszkałych na terenie powiatu wodzisławskiego.

Celem programu jest przygotowanie osób niepełnosprawnych do podjęcia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy oraz pomoc w znalezieniu odpowiedniego miejsca pracy i osiągnięcie stabilizacji zawodowej. Pomoc będzie polegała na indywidualnym podejściu w procesie odkrywania własnego potencjału zawodowego z wykorzystaniem testów kompetencji, na efektywnym wykorzystaniu predyspozycji i umiejętności zawodowych. Ponadto udział w programie umożliwi nabycie nowych umiejętności zawodowych oraz kwalifikacji, zwiększenie kompetencji społecznych, rozwinięcie umiejętności samodzielnego i aktywnego poszukiwania pracy oraz funkcjonowania w środowisku.

Realizując program wsparcia zawodowego osób niepełnosprawnych urząd dąży do osiągnięcia przez jego uczestników dwóch rezultatów:

- uświadomienie osobom z niepełnosprawnościami, że są pełnowartościowymi pracownikami, którzy mogą spełniać się zawodowo.
- przekonanie pracodawców, że osoba z niepełnosprawnością jest zmotywowanym pracownikiem, który z zaangażowaniem będzie wykonywał swoje obowiązki, jeśli tylko dostanie taką szansę.

Formy wsparcia

1) Poradnictwo zawodowe

W ramach programu został powołany **doradca dla osób z niepełnosprawnością**, który pomaga określić i wdrożyć zindywidualizowany plan

drogi zawodowej oraz wspiera w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia, uczestniczy w nawiązaniu kontaktu z pracodawcą oraz wspiera w czasie rekrutacji, biorąc w niej aktywny udział.

Program zakłada objęcie wszystkich uczestników usługą poradnictwa grupowego i indywidualnego, którego podstawą jest badanie predyspozycji (kompetencji) zawodowych osób na kolejnych etapach dokonywania wyboru ścieżki kariery zawodowej oraz kierunku poszukiwania zatrudnienia. Dla uczestników posiadających deficyt umiejętności poszukiwania pracy organizowane są **warsztaty z aktywnego poszukiwania pracy**, w trakcie których uczestnicy poznają sytuację na rynku pracy oraz wymogi pracodawców.

Doradca zawodowy pomaga ustalić i zaplanować odpowiednią ścieżkę zawodową. Istotne jest tu indywidualne podejście do każdego uczestnika programu, uwzględnienie wszystkich zdobytych dotychczas przez niego kwalifikacji, ale i próba odnalezienia nowych talentów, które mogą otworzyć nową, dotąd nierozważaną przez uczestnika ścieżkę zawodową.

Do 31.10.2024 w zajęciach grupowych uczestniczyło **38 osób** z niepełnosprawnościami, natomiast z porad indywidualnych skorzystało **6 osób**.

cel strategiczny	zadanie
Indywidualny Plan Działania - wypracowanie indywidualnej ścieżki kariery zawodowej	a) zdiagnozowanie potrzeb i wyznaczenie celów zawodowych, zaplanowanie działań zmierzających do poszukiwania zatrudnienia, rozwoju zawodowego, zmiany zawodu, b) wsparcie i motywacja w postaci porad indywidualnych z doradcą klienta, c) stworzenie własnej wizytówki (wizytówka kandydata do pracy- profesjonalne CV)
Określenie kompetencji zawodowych, potencjału, zdolności, predyspozycji zawodowych i umiejętności: job-coaching	a) analiza kompetencji, predyspozycji i zainteresowań zawodowych przy wykorzystaniu odpowiednich narzędzi b) przeprowadzenie rozmów coachingowych
Dostarczenie informacji o zawodach i predyspozycjach psychofizycznych niezbędnych do ich wykonywania, a także o możliwościach doksztalcania i doskonalenia zawodowego	informacje zawodowe dot. zawodów, szkół i instytucji, w których można zdobyć kwalifikacje zawodowe
Nabycie umiejętności potrzebnych do poruszania się po rynku pracy i zdobyciu zatrudnienia oraz poznania własnych kompetencji zawodowych	a) warsztaty z zakresu aktywnego poszukiwania pracy b) określenie własnej sylwetki zawodowej, c) dokonanie bilansu mocnych i słabych stron d) ocena kwalifikacji i umiejętności adekwatnych do oferty rynku pracy,

	e) podjęcie decyzji dotyczących przyszłości zawodowej, f) nabycie wiedzy z zakresu technik i metod poszukiwania pracy, g) przygotowanie dokumentów aplikacyjnych h) przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej (w tym e-rekrutacja)
--	--

2) Wsparcie psychologiczne

Beneficjenci programu mogą skorzystać z **pomocy psychologa**, który pomoże zadbać o zdrowie psychiczne. Indywidualne konsultacje umożliwiają skorzystanie z profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych z:

- wyborem lub zmianą zawodu,
- wypaleniem zawodowym,
- komunikacją interpersonalną,
- radzeniem sobie ze stresem,
- skutecznym zarządzaniem karierą i planowaniem rozwoju zawodowego,
- powrotem do pracy po dłuższej przerwie.

Osoby z niepełnosprawnością potrzebujące wsparcia korzystają z **bezpłatnych konsultacji psychologicznych** – osobiście, online (za pośrednictwem komunikatorów) oraz telefonicznie. Konsultacje ukierunkowane są na diagnozę właściwości psychofizycznych i predyspozycji zawodowych oraz wsparcie psychologiczne w identyfikowaniu i rozwiązywaniu problemów, radzeniu sobie w trudnych sytuacjach, wzmocnienie samooceny i poczucia własnej skuteczności.

W zależności od rodzaju diagnozy, celu oraz potrzeb klienta, wykonywane są testy psychologiczne pomagające określić cechy osobowości klienta, jego zdolności poznawcze, umiejętności i kompetencje, w szczególności umiejętności radzenia sobie ze stresem.

Ze **specjalistycznej pomocy psychologicznej** w ramach procesu doradczego mogą skorzystać osoby z niepełnosprawnością:

- a) stojące przed problemem wyboru zawodu,
- b) planujące rozwój zawodowy/karierę,
- c) funkcjonujący w przedłużającym się stanie niepewności, strachu, stresie, izolacji, utraty pracy.

W ramach w/w wsparcia do 31.10.2024r. odbyło się **36 spotkań**.

cel strategiczny	zadanie
Podwyższenie motywacji do poszukiwania pracy	a) praca nad motywacją, pozytywnym obrazem własnej osoby, obniżeniem niepokoju oraz przełamaniem zniechęcenia.

	b) nabywanie umiejętności konstruktywnego reagowania na sytuację zmiany zawodu i szeroko pojętej aktywizacji zawodowej.
Wybór zawodu, rozwój zawodowy/kariera	diagnoza właściwości psychicznych i psychofizycznych oraz predyspozycji zawodowych.
Radzenie sobie w sytuacjach trudnych, przełamanie lęków i barier	a) techniki skutecznego radzenia sobie ze stresem. b) zwiększenie wiary w siebie w celu wyboru adekwatnej ścieżki zawodowej. Podwyższenie samooceny i poczucia własnej skuteczności. c) wsparcie w przypadku pojawienia się trudności, w razie potrzeby przeformułowanie celu i zmiana strategii działania.

3) Szkolenie, przekwalifikowanie

Szkolenia zawodowe kierowane są do uczestników programu nieposiadających kwalifikacji zawodowych oraz niepełnosprawnych zainteresowanych zdobyciem nowych kwalifikacji, zgodnie ze zdiagnozowanymi w IPD predyspozycjami zawodowymi.

Szkolenia są przeznaczone w pierwszej kolejności dla osób, które wskażą przyszłego pracodawcę. Zakładamy również sekwencje działań dla tych osób:

- szkolenie, a następnie zatrudnienie subsydiowane: staż lub prace interwencyjne lub środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Realizacja szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy

Szkolenie jest przeznaczone przede wszystkim dla osób, które chcą powrócić na rynek pracy po długim okresie braku aktywności zawodowej, albo nie mają żadnego doświadczenia w poszukiwaniu pracy lub utraciły motywację do poszukiwania w związku z długotrwałym niepowodzeniem w jej poszukiwaniu. Sam udział w szkoleniu pomaga zmienić postawę wobec samego siebie i swojej sytuacji, uczy aktywności i samodzielności.

W czasie zajęć uczestnicy mogą:

- poznać podstawowe zagadnienia dotyczące rynku pracy i mechanizmów, które nim rządzą,
- sporządzić dokumenty aplikacyjne,
- określić swoją sylwetkę zawodową,
- dokonać bilansu swoich mocnych i słabych stron,
- ocenić, na ile własne kwalifikacje i umiejętności pasują do potrzeb składanych ze strony pracodawców,

- nabyć wiedzę z zakresu technik i metod poszukiwania pracy oraz przekonać się o skuteczności ich stosowania,
- nabyć kontakty pomocne w znalezieniu zatrudnienia.

W br. zorganizowano 5 edycji 3 - tygodniowego szkolenia z zakresu umiejętności aktywnego poszukiwania pracy (**7 osób** niepełnosprawnych uczestniczyło w szkoleniach).

4) Subsydiowane zatrudnienie

W celu nabycia praktycznych umiejętności oraz doświadczenia w nowym zawodzie urząd organizuje staże lub prace interwencyjne u pracodawców, w szczególności u tych, którzy deklarują dalsze zatrudnienie po zakończeniu subsydiowania.

cel strategiczny	zadanie
Wykorzystanie posiadanych kwalifikacji i doświadczenia zawodowego na lokalnym rynku pracy	a) zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych na okres do 6 miesięcy, b) dofinansowanie wynagrodzenia dla osób powyżej 50 r.ż. przez 12 miesięcy
Nabycie doświadczenia zawodowego oraz zapoznanie się z zadaniami realizowanymi na danym stanowisku pracy	organizacja stażu (do 6 miesięcy)

5) Samozatrudnienie

Alternatywną ścieżką pomocy osobom z niepełnosprawnościami jest wsparcie w postaci możliwości otrzymania dotacji na podjęcie działalności gospodarczej. Ta forma umożliwia stworzenie własnego miejsca pracy na lokalnym rynku uwzględniającego posiadane umiejętności zawodowe i zdobyte kwalifikacje oraz ograniczenia wynikające z niepełnosprawności.

W roku 2024r. dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej otrzymały **2 osoby** bezrobotne:

- branża muzyczna;
- handel.

V. Źródła finansowania programu

Programy aktywizacji lokalnego rynku pracy finansowane będą z następujących środków:

- a) Fundusz Pracy;
- b) Europejski Fundusz Społeczny;
- c) środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

z przeznaczeniem na finansowanie:

- a) staży
- b) prac interwencyjnych
- c) robót publicznych
- d) podjęcia działalności gospodarczej
- e) bonu na zasiedlenie